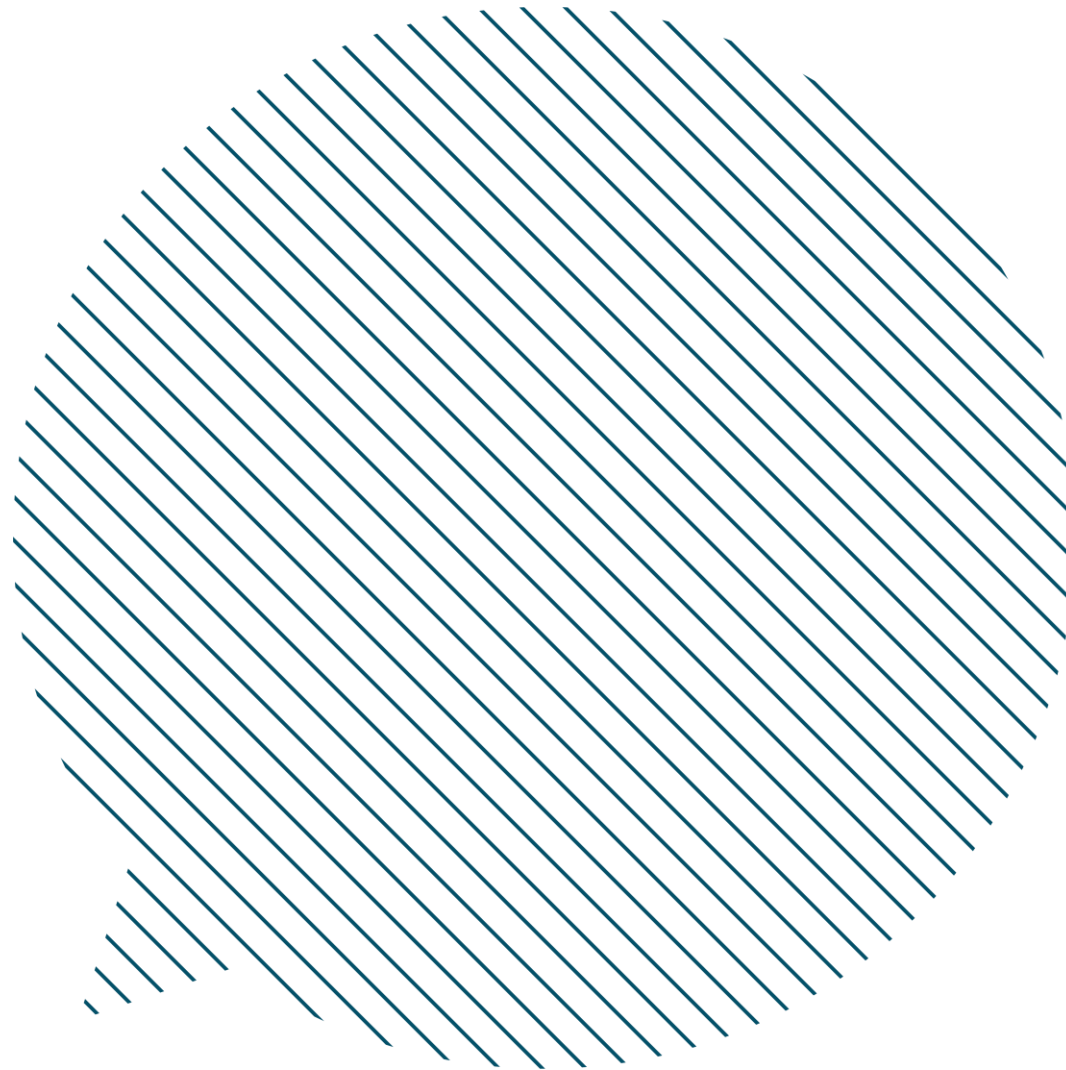

Endringer i folkehelseloven

Helserettsseminar, 4.september 2025

Mari J. Lindbekk, seniorrådgiver/jurist, Folkehelsedivisjonen

Hva regulerer folkehelseloven?

Kommunen,
fylkeskommunen
og statlige
myndigheter gis
ansvar for å

- fremme befolkningens helse og livskvalitet
- fremme gode sosiale og miljømessige forhold
- bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse
- bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller
- beskytte befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen

Ansaret skal ivaretas innenfor de oppgavene og med de virkemidlene som myndighetene er tillagt.

på en
systematisk,
samordnet,
langsiktig og
kunnskapsbasert
måte

Bakgrunn for revisjonen

RAPPORT FRA HELSETILSYNET

Har kommunene god nok systematikk i arbeidet med å fremme barn og unges psykiske helse?

Rapport fra Helsetilsynet 1/2025

Prosess

- Arbeidsgruppe
- Innspillsmøter
- Høring 17. oktober 2024 til 17. januar 2025
- Prop. 82 L (2024-2025) *Endringer i folkehelseloven m.m. (krav til systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid, helsemessig beredskap)* godkjent i statsråd 4. april 2025
- Komitebehandlet og vedtatt i Stortinget i mai og juni 2025
- Ikrafttredelse 01.01.2026, med unntak av endringene i folkehelseloven § 20 fjerde ledd annet punktum.

Delt ikraftsetting av lov 20. juni 2025 nr. 69 om endringer i folkehelseloven m.m. (krav til systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid, helsemessig beredskap)

Dato	FOR-2025-06-20-1141
Departement	Helse- og omsorgsdepartementet
Ikrafttredelse	01.01.2026
Endrer	LOV-1973-03-09-14 , LOV-2000-06-23-56 , LOV-2011-06-24-29
Hjemmel	LOV-2025-06-20-69
Kunngjort	23.06.2025 kl. 12.40
Journalnr	2025-0801

Hjemmel: Fastsett ved kgl.res. 20. juni 2025 med hjemmel i lov 20. juni 2025 nr. 69 om endringer i folkehelseloven m.m. (krav til systematisk og kunnskapsbasert folkehelsearbeid, helsemessig beredskap) del IV. Fremmet av Helse- og omsorgsdepartementet.

Delt ikraftsetting av loven. Loven trer i kraft 1. januar 2026, med unntak av endringene i [folkehelseloven § 20 fjerde ledd annet punktum](#).

Grunnleggende prinsipper

«Helse i alt i gjør»/Health in all policies

Føre var

Bærekraftig utvikling

Sosial utjevning

Medvirkning

Barnets beste

Kunnskap

Gir grunnlag for lovens
reguleringer

Relevante ved fortolkning
og anvendelse av
bestemmelsene

Folkehelselovens formål

bidra til en **bærekraftig** samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder **livskvalitet**, gode sosiale og miljømessige forhold og **utjevner sosiale helseforskjeller**.

bidra til å **beskytte befolkningen** mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen

bidra til å **forebygge** psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse.

sikre at kommuner, fylkeskommuner og **statlige myndigheter** setter i verk tiltak og **samordner sin virksomhet** i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte.

legge til rette for et **langsiktig, systematisk** og **kunnskapsbasert** folkehelsearbeid.

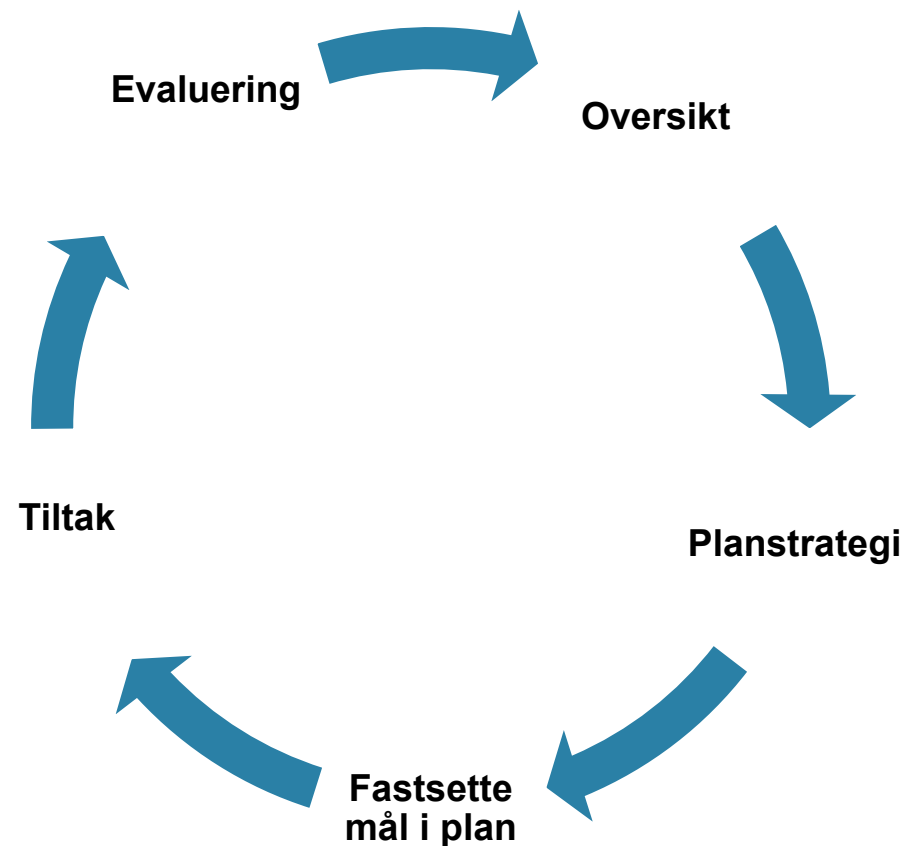
Lovens definisjoner

Folkehelse: befolkningens helsetilstand **og livskvalitet** og hvordan helse og livskvalitet fordeler seg i en befolkning

Folkehelsearbeid: samfunnets innsats for å påvirke faktorer som direkte eller indirekte fremmer befolkningens helse **og livskvalitet**, fremmer gode sosiale og miljømessige forhold, utjevner sosiale helseforskjeller, beskytter befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen, og forebygger psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse

Integrerer tilsyn, beredskap og samfunnsmedisinsk kompetanse bedre i det systematiske folkehelsearbeidet

- Samlet kommunens ansvar i kapittel 2
- Risikoforhold og kunnskap fra tilsyn som del av arbeidet med oversikt
- Tilsyn som nødvendig tiltak basert på folkehelseutfordringene
- Samfunnsmedisinsk kompetanse og kommuneoverlege som del av alle ledd – der nødvendig
- Beredskapsplan

Oversikt og plan (§§ 5 og 6)

- Oversikten skal bl.a. identifisere folkehelseutfordringene i kommunen
- *Oversikten skal inneholde en vurdering av hvordan kommunen kan møte utfordringene, herunder planbehov.*
- Drøfting av kommunens folkehelseutfordringer og *hvordan kommunen kan møte disse*, bør inngå i planstrategien
- Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven fastsette mål, strategier, *handlinger og prioriteringer* for å møte kommunens folkehelseutfordringer.

Tiltak (§ 7)

- Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer
- Legger inn flere viktige innsatsområder som kommunen kan vurdere å iverksette tiltak
 - Smittsomme sykdommer, bo- og nærmiljøkvaliteter, vold og overgrep, fremming av psykisk helse og forebygging av psykiske plager og lidelser, diskriminering og ensomhet
- Folkehelsetiltak til Tiltak

Beredskap (§ 7 b)

- Tydeligere krav til å iverksette kompenserende tiltak for å forebygge og begrense konsekvenser for befolkningens helse i beredskapssituasjoner
- Krav til å sikre forsvarlig samfunnsmedisinsk beredskap
- Kommuneoverlegen skal gi medisinskfaglige råd i kommunens helsemessige beredskap
- Flyttet bestemmelse om krav til tiltak ved miljøhendelse eller mistanke om utbrudd av sykdom knyttet til helseskadelige miljøfaktorer, fra forskrift til lov
- Krav til beredskapsplan videreført

Samfunnsmedisinsk kompetanse (§ 7 c)

- Tydeliggjør kommunens ansvar for at kommuneoverlegen skal gi medisinskfaglig råd innen helsemessig beredskap og hvordan kommunen kan møte folkehelseutfordringer
- Endrer fra kommunelege til kommuneoverlege

Helsedirektoratet

Forsiden / Kommuneoverlege – kommunens organisering av kommuneoverlegefunksjonen og samfunnsmedisinsk arbeid

Kommuneoverlege – kommunens organisering av kommuneoverlegefunksjonen og samfunnsmedisinsk arbeid

1 Kommuneoverlegefunksjonens oppgaver etter lov og forskrift

2 **Anbefalinger til kommuneoverlegefunksjonen**

3 Bakgrunn, metode og prosess

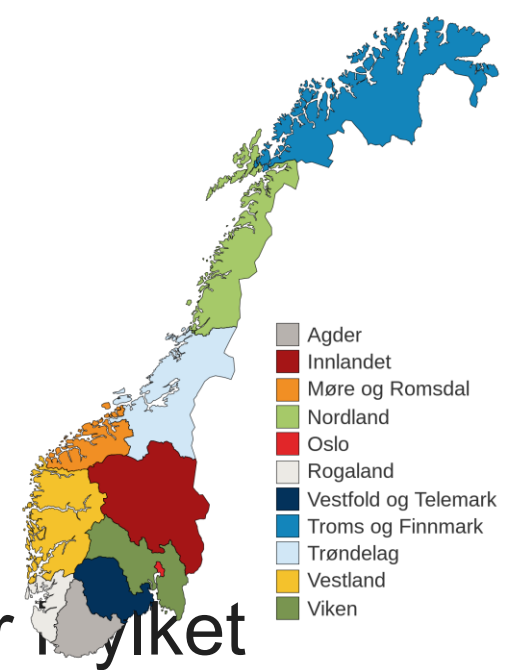
Søk i veileder til lov og forskrift

2. Anbefalinger til kommuneoverlegefunksjonen

- Kommunen bør ha nødvendige rutiner for internkontroll med kommuneoverlegefunksjonen ✓
- Kommuneoverlegen bør være spesialist i samfunnsmedisin eller i spesialisering i samfunnsmedisin ✓
- Kommunens internkontroll bør beskrive hvordan nødvendig kapasitet i kommuneoverlegefunksjonen skal ivaretas i normalsituasjon og ved kriser ✓
- Kommuneoverlegefunksjonen bør plasseres slik at den tverrsektorielle rollen ivaretas ✓
- Kommunen bør ha nødvendige rutiner for å involvere kommuneoverlegefunksjonen i kommunens folkehelsearbeid ✓
- Kommunen bør ha nødvendige rutiner for å involvere kommuneoverlegefunksjonen i arbeidet med beredskapsplaner og krisehåndtering ✓
- Kommuner kan samarbeide med andre kommuner om kommuneoverlegefunksjonen ✓

Fylkeskommunens ansvar (§§ 20 og 21)

- Understøtte kommunene i deres folkehelsearbeid
- Ha oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i fylket
- Skal vurdere hvordan utfordringene kan møtes
- Oversikten skal inngå i fylkeskommunens planarbeid

Krav til virksomhet og eiendom tatt inn i loven

«Virksomheter og eiendommer skal planlegges, tilrettelegges og drives på en helsemessig tilfredsstillende måte, slik at de ikke medfører fare for helseskade eller helsemessig ulempe»

«Der annet regelverk fastsetter helsebegrunnede krav eller normer, skal det tas utgangspunkt i disse ved vurderingen av om denne lovens krav til helsemessig tilfredsstillende drift er oppfylt»

Systematisk folkehelsearbeid i staten

- Nytt eksplisitt krav om at staten skal
 - a. fremme befolkningens helse og livskvalitet
 - b. fremme gode sosiale og miljømessige forhold
 - c. bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade og lidelse
 - d. bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller
 - e. bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som direkte eller indirekte kan ha negativ innvirkning på helsen.
- Statlige myndigheter skal i sin virksomhet vurdere konsekvenser for befolkningens helse der det er relevant.
- Egne bestemmelser for Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet, Statsforvalter, Helsetilsynet, og de regionale helseforetakene

Regionale helseforetakenes ansvar (ny § 25 a)

De regionale helseforetakene skal bidra med kunnskap om helsetilstanden til befolkningen i sin region, som grunnlag for statlig , fylkeskommunal og kommunal oversikt over befolkningens helse og forhold som påvirker denne.

De regionale helseforetakene skal samarbeide med fylkeskommunen og kommunen om folkehelse, herunder beredskap innen miljø og helse og smittevern.

Kunnskap

Internkontroll/forbedringsarbeid

§ 4: Kommunen skal ha internkontroll etter reglene i kommuneloven § 25-1 med krav fastsatt i eller i medhold av denne loven.

§ 20: Fylkeskommunen skal ha internkontroll etter reglene i kommuneloven § 25-1 med krav fastsatt i eller i medhold av denne loven.

Forskning og kunnskapsutvikling

§ 4: Kommunen bør medvirke til, og tilrettelegge for, forskning og annen kunnskapsutvikling om folkehelsetiltak.

§ 20: Fylkeskommunen skal, gjennom samarbeid blant annet med kommuner, frivillig sektor, de regionale helseforetakene, kunnskapsmiljøer og myndigheter støtte opp under forskning og utvikling, herunder evaluering, av folkehelsearbeidet i kommunene – ikrafttredelse avhenger av finansiering

§ 22: Store nasjonale folkehelsetiltak bør effektevalueres.

Statlige helsemyndigheter har en viktig rolle

Samarbeid med frivillig sektor

§ 4: Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor

§ 20: Fylkeskommunen skal være pådriver for og samordne folkehelsearbeidet i fylket, for eksempel gjennom partnerskap. *Fylkeskommunen skal, gjennom samarbeid blant annet med kommuner, frivillig sektor, de regionale helseforetakene, kunnskapsmiljøer og myndigheter støtte opp under forskning og utvikling, herunder evaluering, av folkehelsearbeidet i kommunene*

§ 22: *Statlige helsemyndigheter skal legge til rette for samarbeid og dialog med frivillig sektor på en systematisk måte.*

Overordnet implementeringsplan

Formidling om lovendringene

- Delta på ulike sentrale arenaer – ulike aktører
- Formidling til kommunen i samarbeid med statsforvalter
- Tema på forkonferanse til Folkehelsekonferansen oktober
- Nyhetsbrev
- Brev til andre myndigheter

Oppdatere veiledning i tråd med ny lov

Kartlegge behov for veiledning—for at loven skal virke etter sitt formål

Vurdere å utvikle ny veiledning og faglig normering for godt folkehelsearbeid basert behov

Behov for **forskriftsendringer** (forskrift om oversikt, forskrift om miljøretter helsevern)

Mange aktører – kompleksitet og sammenhenger

